یک عکس، یک خاطره

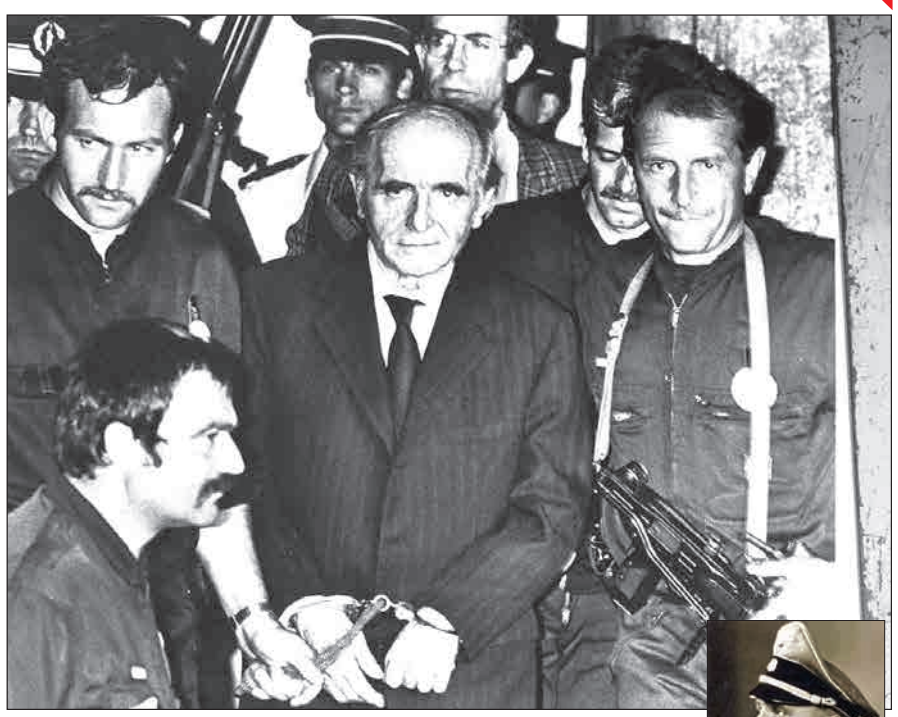

کلاوس باربی در اسارت ماموران فرانسوی- ۱۹۸۳

۳۷ سال پیش در چنین روزی، برابر ۱۹ ژانویه ۱۹۸۳ میلادی، کلاوس باربی، از صاحب منصبان حزب نازی و فرمانده پلیس مخفی آلمان (گشتاپو) در شهر لیون فرانسه، ۳۸ سال پس از پایان جنگ جهانی دوم در کشور بولیوی شناسایی و دستگیر شد. باربی که نزد فرانسویان به «قصاب لیون» شهرت داشت پس از بازداشت به دولت فرانسه تحویل داده شد. او به جرم قتل عام تعداد زیادی از اهالی شهر لیون در طول اشغال فرانسه توسط نازی‌ها، از سوی دادگاه جنایات جنگی به حبس ابد محکوم شد.

دژاوو

افسانه اندلس

[شهروند] تصرف شبه‌جزیره ایبری شامل سرزمین‌های اسپانیا، پرتغال، آندورا و جبل‌الطارق، توسط مسلمانان را باید به نوعی تالی فتح مراکش قلمداد کرد که با حمله به جبل‌الطارق در سال ۹۰ هجری خورشیدی توسط طارق بن زیاد (در عهد امویان و خلافت ولید بن عبدالملک) آغاز شد و با تسخیر کل این شبه‌جزیره ظرف چهارسال به پایان رسید. موسی بن نصیر را نخستین والی مسلمان شبه‌جزیره ایبری که حالا دیگر توسط مسلمین «اندلس» خوانده می‌شد، باید به شمار آورد که از سوی ولید بن عبدالملک ششمین خلیفه از دودمان بنی‌امیه به این مسئولیت گماشته شده بود. فتح اندلس حکومت‌های اروپایی را متوجه خطر نفوذ مسلمین در قلمرو مسیحیان کرد و آنها را به فکر بازپس‌گرفتن سرزمین‌های ازدست‌رفته انداخت، اما این هدفی بود که برای به ثمر رسیدنش باید چیزی نزدیک به ۷ قرن انتظار می‌کشیدند.

تأثیرگذاری اسلامی بر فرهنگ مسیحی

۵۲۸ سال پیش در چنین روزی، برابر نوزدهم ژانویه ۱۴۹۲ میلادی، با شکست مسلمانان در غرناطه (گرانادا) و اشغال این شهر توسط مسیحیان، آخرین دولت اسلامی در اروپا به پایان راه خود رسید. تلاش ممالک مسیحی برای کوتاه‌کردن دست مسلمانان از جنوب قاره اروپا که در تاریخ از آن با عنوان جنبش استرداد اندلس یا «رِکُونکیستا» یاد شده است، سلسله‌ای است از لشکرکشی‌های متعدد و جنگ‌های طولانی که طی سه سده نخستین آن، مسلمانان اسپانیا که اصطلاحا «مورو» نامیده می‌شدند، فاتح بی‌چون و چرایش بودند و توانستند در برابر اتحاد مسیحی برای پاک‌کردن خاک اروپا از دین اسلام به خوبی دوام بیاورند. موروها که مخلوطی از نژاد عربی، اسپانیایی و بربر (بومیان ساکن شمال آفریقا) بودند، در طول سالیان موفق شدند تشکیل یکی از بزرگ‌ترین تمدن‌های اسلامی را در مساحتی متشکل از ایالت‌های قرطبه (کوردوبا)، غرناطه (گرانادا)، طلیطله (تولدو) و اشبیلیه (سویا) به نام خود ثبت کنند. تأثیر مسلمانان یا به عبارت بهتر تمدن اسلامی اندلس بر فرهنگ اروپا حقیقتی غیرقابل انکار است و اغلب مورخان اروپایی حتی بی‌انصاف‌ترین‌شان نیز بر آن اذعان داشته و دارند. سیطره مسلمانان حتی اقتصاد و صنعت این مناطق را نیز تحت‌تأثیر قرار داد و مصنوعات و منسوجات این سرزمین در اندک مدتی در تمام اروپا خواهان و طرفداران بی‌شمار یافت. اروپاییان ابتکارات مسلمانان در کشاورزی و زراعت را فراگرفتند و در این دوران برای نخستین بار کشت گیاهانی چون زعفران، کتان و شاهدانه در اروپا آغاز شد. رونق کشاورزی در اندلس رونق بازرگانی را به همراه آورد و از بندرهای مالقه (مالاگا) و آلمریا اجناس مختلف تولیدشده در قلمروی مسلمانان به نقاط مختلف اروپا و حتی بازارهای بغداد و دمشق صادر می‌شد.

سقوط آخرین دژ مسلمانان در غرناطه

اما وجود یک حکومت مسلمان در قاره‌ای تمام مسیحی که از قضا نمونه‌ای موفق از شیوه حکومتداری را نیز به معرض نمایش گذاشته بود، چیزی نبود که مورد پسند حکمرانان اروپایی باشد، خصوصا که مسلمانان پس از تسلط بر اندلس جان و مال و ناموس مسیحیان و یهودیانی را که تمایلی به اسلام‌آوردن نداشتند، متضمن شدند و همین رفتار انسانی در طول ده‌ها سال این سرزمین را به پناهگاه کسانی که از ظلم و جور حکام مختلف در اروپا و شمال آفریقا در عذاب بودند، تبدیل کرد. پس سلاطین اروپا با دستاویز قراردادن تعصبات دینی برای تهییج مسیحیان، دوره‌ای از نزاع‌های خونین را رقم زدند که شروع جدی آن از قرن ۱۱ میلادی و با میدان‌داری آلفونس چهارم پادشاه بارسلون بود. در طول سه قرن جنگ‌های بسیاری ذیل هدف بازپس‌گیری اندلس از مسلمین به وقوع پیوست که در هریک بنا به دلایلی ازجمله وجود اختلاف بین فرمانروایان مسلمان در مناطق مختلف، هربار قطعه‌ای از سرزمین‌های تحت تسلط مسلمین در اندلس به تصرف مهاجمان مسیحی درآمد. این میان نفوذ سبک زندگی اروپایی و مسیحی در میان مسلمانان و بی‌تفاوتی حکومت نسبت به رواج آداب و رسوم ناهمخوان با شیوه زندگی اسلامی، عنصر دیگری بود که اتحاد مسلمانان در برابر دشمن واحد را تحت‌تأثیر خود قرار داد، نهایت اینکه در سال‌های پایانی قرن ۱۵ میلادی از شبه‌جزیره ایبری و سرزمینی که زمانی اندلس نامیده می‌شد، فقط شهر غرناطه در اختیار مسلمانان قرار داشت که آن نیز با یورش پادشاهی کاستیا در ژانویه ۱۴۹۲ میلادی از هم فروپاشید و به این ترتیب حکومت مسلمانان اروپا پس از ۷۸۱ سال از دست رفت.

منبع: «تاریخ اندلس» نشر سمت

زنگ تاریخ

عبور از دماغه امید نیک

تا پیش از افتتاح کانال سوئز در سال ۱۸۶۹ میلادی و اتصال دو دریای مدیترانه و سرخ به یکدیگر، کشتی‌هایی که از بنادر اروپایی و سواحل شرقی آمریکایی عازم قاره‌های آسیا و اقیانوسیه بودند هیچ چاره‌ای نداشتند جز اینکه خطر دورزدن قاره آفریقا را به جان خریده و خود را برای سفری خطرناک و دور و دراز آماده کنند. نخستین دریانوردی که چنین ریسکی را به جان پذیرفت و با کشتی راهی جنوبی‌ترین سواحل قاره سیاه شد بارتولومئو دیاس، جهانگرد پرتغالی بود که ۵۳۲ سال پیش در چنین روزی، برابر ۱۹ ژانویه ۱۴۸۸ میلادی، با سه کشتی خود از انتهایی‌ترین نقطه قاره آفریقا گذشت و به سبب وجود توفان‌های مرگبار و سهمگین در این محل، نام «دماغه ناامیدی» را بر آن گذاشت. اما پادشاه پرتغال که به‌نوعی اسپانسر این سفر بود، نام‌گذاری دیاس را نپسندید و به صلاح دید خود نام «دماغه امید نیک» را برای انتهای جنوبی قاره آفریقا انتخاب کرد. سفر موفقیت‌آمیز دیاس راه را برای دیگر دریانوردان اروپایی باز کرد و حتی بسیاری از کشورها به ساخت پایگاه و بندرگاه در دماغه امیدنیک اقدام کردند.

تمبر یادبود دیاس

معما

انقلاب با اختراع

قدرت اقتصادی ناشی از جهش بزرگ در کشاورزی، صنعت، تولید و حتی حمل‌ونقل، انگلستان دوره ویکتوریا را در آغاز قرن هجدهم میلادی به قدرت نخست اقتصادی و نظامی گیتی مبدل کرد. این مهم مدیون هیچ چیز و هیچ‌کس نبود جز نبوغ جیمز وات، فیزیکدان شهیر اسکاتلندی که ۲۸۴ سال پیش در چنین روزی، برابر ۱۹ ژانویه ۱۷۳۶ میلادی به دنیا آمد و با اختراع تأثیرگذار خود یعنی ماشین بخار جهان را تکان داد. اینکه در تاریخ مبدأ «انقلاب صنعتی» را اختراع ماشین بخار به وسیله جیمز وات ذکر کرده‌اند شاید چندان دقیق نباشد؛ اما آن قدرها نیز از درست‌ترین تعریف برای توضیح این مفهوم دور نیست. درواقع تا پیش از جیمز وات و اختراع او که به نوعی ماشین را جایگزین انسان می‌کرد، سه اتفاق دیگر یعنی استفاده از زغال‌سنگ به جای چوب برای استخراج فلز از سنگ آهن، بهره‌گیری از ماشین مکنده برای تخلیه آب از معادن و در نهایت اختراع ماشین نخ‌ریسی را باید به‌عنوان نخستین گام‌های آغاز انقلاب صنعتی دانست. حتی ماشین بخار جیمز وات نیز ایده‌ای منحصربه‌فرد نبود و پیش از مخترع اسکاتلندی، دنی پاپن فیزیکدان شهیر فرانسوی با پی بردن به قدرت آب تبخیرشده و ساخت نخستین دیگ بخار، احتمال استفاده از این انرژی را برای به حرکت درآوردن اجسام به شکل تئوری مطرح کرده بود. اما در هر حال این جیمز وات بود که با انتقال این قدرت به پیستون‌ها، زمینه تبدیل انرژی حرارتی را به انرژی مکانیکی فراهم آورد و از همین روست که نام او به‌عنوان مخترع ماشین بخار در تاریخ ثبت شده است.

تاریخ‌نگار

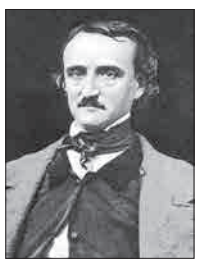

۲۱۱ سال پیش در چنین روزی، برابر ۱۹ ژانویه ۱۸۰۹ میلادی، ادگار آلن پو، نویسنده و شاعر شهیر آمریکایی، در بوستون به دنیا آمد. از پو به عنوان مبدع داستان‌های کارآگاهی یاد می‌شود. او همچنین از نخستین نویسندگان داستان کوتاه در وادی ادبیات آمریکاست. داستان‌های پو به خاطر رازآلود و ترسناک بودن شهرت بسیار دارند و نویسندگان ساکن آمریکا هر سال جایزه‌ای به نام «ادگار» را به بهترین اثر رازآلود اعطا می‌کنند.

چاپ رمان غرور و تعصب نوشته جین آستین در لندن و استقبال مردم از آن (۱۸۱۳ میلادی)

۷۶ سال پیش در چنین روزی، برابر ۲۹ دی ۱۳۳۲ خورشیدی، فرهاد مهراد، خواننده و آهنگساز سرشناس موسیقی راک ایران در تهران به دنیا آمد. از معروف‌ترین آثار او می‌توان به «شبانه»، «جمعه»، «کودکانه» و «گنجشک اشی‌مشی» اشاره کرد. نام فرهاد همچنین با ترانه‌هایی که برای برخی فیلم‌ها در دهه‌های ۴۰ و ۵۰ خواند، در تاریخ سینمای ایران ماندگار شده است. او سال ۱۳۴۸ ترانه «مرد تنها» را برای فیلم «رضا موتوری» ضبط کرد. سال ۱۳۵۰ ترانه «جمعه» را برای فیلم «خداحافظ رفیق» خواند و ترانه «خسته» را برای فیلم «زنجیری» اجرا کرد.

جدول

شماره ۱۸۹۱

۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	
						■								■	۱
			■				■				■				۲
				■				■				■			۳
		■							■						۴
	■					■				■					۵
					■		■						■		۶
■				■				■				■			۷
			■				■				■				۸
		■				■				■				■	۹
	■						■		■						۱۰
				■				■					■		۱۱
					■							■			۱۲
		■				■				■					۱۳
			■				■				■				۱۴
■								■							۱۵

افقی ۱- جزء اصلی فیزیک اتم و نوعی فیزیک- از تیم‌های همگروه ایران در جام جهانی ۲۰۱۴ ۲- گردوغبار- نوعی آچار- پسوند نگهدارنده- گستاخ و بی‌باک ۳- جفت ماده- فهرست گزینه‌ها در رایانه- زادگاه حضرت ابراهیم(ع)- دایر و برقرار ۴- پادشاه مادها که همدان را پایتخت خود برگزید- از بنیانگذاران جنبش عدم تعهد- فرورفتگی ظرف براثر ضربه ۵- استاندار قدیمی- کشتی جنگی- ردو اثر ۶- زبانی که شکر است- سرزمین حسن صباح در دوران فرمانروایی‌اش ۷- مغرور- همراه لهو می‌آید- سنگ قبر- در بازی می‌گیرند ۸- از اشکال هندسی- درخت همیشه لرزان- زادگاه پدر شعر نو- همراه زیبا ۹- تپش رگ- نیم‌سال تحصیلی- مظهر سرعت- گشوده ۱۰- قنات- از کشورهای صنعتی اروپا ۱۱- همواره و همیشه- شش- خالق ارژنگ ۱۲- حرف همراهی- شهر زادگاه شهید مطهری- لوچ ۱۳- گیاه- ایتالیای باستان- زادگاه ناپلئون- پسوند شباهت ۱۴- سحر باران مغولان- شهری در سیستان و بلوچستان- آزمایش لباس- قطع سینمایی ۱۵- سلسله پیشدادیان را بنیان گذاشت- بزرگراهی در تهران

عمودی ۱- از میوه‌های جالیزی- گازی که از سیالات تنفسی است ۲- بزرگی- جوان- همیشگی ۳- گشوده- یك حرف و هزار عدد- سوهان- غزال ۴- پیمانه- مهمانی ۵- دانش نوینی که انقلابی در صنعت و تکنولوژی به وجود آورده است- هراس- صدای نازك- انکرالاصوات ۶- منطقه‌ای در شرق تهران- تئوری علمی انیشتین- مالی که از مرده برای ورثه باقی می‌ماند ۷- درخت زبان گنجشك- زندان مسعود سعد سلمان- فارسی اصیل- حیوان آزمایشگاهی ۸- انعکاس صدا- اهلی و دست‌آموز ۹- طلایی‌رنگ- پیام غیبی- ضمیر اشاره به نزدیك- شکل و قیافه ۱۰- از درختان سایه گستر- برگرداندن گفتار فیلم به زبان دیگر- کرایه خانه ۱۱- پول ژاپن- فلسفه ارسطو- حیا و آزرم- سلام ۱۲- ساکنان محل- فرهنگ لغت ۱۳- ماه قمری- ستون دین- دندان نیش- ویتامین جدولی ۱۴- زین و برگ اسب- پایتخت لهستان- ماه هفتم از ماه‌های سریانی ۱۵- ترکیب شیمیایی حاوی مولکول آب- اداره آگاهی سابق

حل جدول شماره ۱۸۹۰

۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	
ن	ا	م	ر	ک	■	ل	و	ا	د	ا	د	ر	ه	م	۱
ا	ی	ر	د	■	ا	و	ر	■	ا	د	ا	و	■	ز	۲
م	ک	ل	■	ح	م	ا	س	ت	■	م	ی	■	ن	د	۳
ه	■	ل	ی	چ	ن	م	■	ش	ا	■	ر	س	ک	ی	۴
ن	غ	■	د	ر	ا	■	و	ک	س	م	■	م	ر	س	۵
م	ر	ف	■	ه	■	چ	ی	ن	ا	ر	ا	ک	ه	ن	۶
ا	ف	ی	ف	■	ا	ن	ه	چ	■	ک	ه	■	■	■	۷
گ	■	س	ا	و	ر	■	ن	ی	ت	■	ش	و	غ	ا	۸
ر	و	■	ن	د	ی	ت	■	ف	ت	■	چ	■	ش	و	۹
و	ح	ن	■	ی	م	س	ر	■	م	ر	ت	■	ا	ت	۱۰
ه	و	ف	ل	■	ن	ل	■	ک	س	ی	ن	م	■	ن	۱۱
ب	ش	■	ا	س	■	ی	ن	و	ل	ک	■	ی	ا	ب	۱۲
ا	■	ی	ن	چ	ل	■	ا	ش	م	■	س	ر	■	ا	۱۳
ط	ر	ا	ر	ی	■	ک	ن	و	ا	ن	ر	ا	ر	ط	۱۴
ن	و	ی	س	ن	ا	و	ن	ک	■	ل	و	ا	د	م	۱۵